

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA PIERWSZA

SPRAWA GROBELNY przeciwko POLSCE

(Skarga nr 60477/12)

WYROK

Art. 1 Protokołu nr 1 • Poszanowanie mienia • Wstrzymanie dalszej wypłaty renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy na skutek nieprawidłowej oceny zdolności skarżącego do pracy • Odmowa wypłaty odszkodowania ze względu na powagę rzeczy osądzonej mimo istnienia odpowiednich i wystarczających powodów do odstąpienia od tej zasady w celu zapewnienia poszanowania sprawiedliwości społecznej i słuszności • Nieproporcjonalne obciążenie skarżącego, który był zmuszony ponosić skutki błędów popełnionych przez władze • Szczególne znaczenie zasady dobrego rządzenia w tym kontekście • Niezapewnienie przez władze rozwiązania prawnego umożliwiającego skarżącemu uzyskanie odszkodowania

STRASBURG

5 marca 2020 r.

OSTATECZNY

05/07/2020

Wyrok ten stał się ostateczny na podstawie art. 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Grobelny przeciwko Polsce

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Pierwsza), zasiadając jako Izba w składzie:

Ksenija Turković, *Przewodnicząca*,
Krzysztof Wojtyczek,
Aleš Pejchal,
Armen Harutyunyan,
Pere Pastor Vilanova,
Pauliine Koskelo,
Tim Eicke, *sędziowie*,

oraz Abel Campos, *Kancierz Seksji*,

obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 lutego 2020 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 60477/12) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, wniesionej do Trybunału w dniu 11 września 2012 r. na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencji”) przez obywatela polskiego Mieczysława Grobelnego („skarżącego”).

2. Skarżący był reprezentowany przez p. K. Janik, adwokat prowadzącą praktykę w Bielsku-Białej. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej („Rząd”) był reprezentowany przez swoich pełnomocników: p. J. Chrzanowską, a następnie przez p. J. Sobczaka z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucił w szczególności, że odmowa przyznania mu odszkodowania za okres dwudziestu jeden miesięcy, w którym mimo stwierdzonej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym pozostawał bez żadnego wsparcia finansowego ze strony państwa, naruszyła prawa przysługujące mu na podstawie Konwencji.

4. W dniu 5 stycznia 2015 r. skargę na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji zakomunikowano Rządowi.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1953 r. i mieszka w miejscowości Lubniewice.

6. Jest rolnikiem ubezpieczonym w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego („KRUS”), do której odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne.

A. Wstrzymanie dalszej wypłaty renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy

7. W okresie od 1994 r. do dnia 31 marca 2008 r. skarżący pobierał rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ był całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym.

8. W dniu 16 maja 2008 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Zielonej Górze, po uprzednim zbadaniu skarżącego w dniu 7 kwietnia 2008 r. przez lekarza rzeczoznawcę Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz po ponownym zbadaniu skarżącego w dniu 15 maja 2008 r. przez komisję lekarską Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, wydała decyzję stwierdzającą, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. W związku z tym wstrzymano mu wypłatę renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy ze skutkiem od dnia 1 kwietnia 2008 r.

9. Skarżący zaskarżył decyzję, twierdząc, że jego stan zdrowia nie zmienił się ani nie uległ poprawie.

10. W dniu 9 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim („Sąd Okręgowy”) oddalił jego odwołania. Sąd zlecił wykonanie opinii lekarskich biegłym w zakresie chorób wewnętrznych, ortopedii, gastroenterologii, neurologii, psychiatrii, diabetologii i chirurgii naczyniowej. Po zbadaniu skarżącego i zapoznaniu się z jego dokumentacją medyczną biegli stwierdzili, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. Na podstawie wyżej wspomnianych opinii biegłych Sąd Okręgowy doszedł do podobnego wniosku, a ponadto uznał, że „subiektywne odczucia” skarżącego odnoszące się do jego stanu zdrowia pozbawione były waloru dowodowego.

11. Skarżący zaskarżył wyrok sądu pierwszej instancji, kwestionując w szczególności opinie biegłych w zakresie neurologii i ortopedii.

12. W dniu 26 listopada 2009 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie („Sąd Apelacyjny”) oddalił apelację skarżącego. Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną poczynione przez sąd pierwszej instancji i uznał, że biegli prawidłowo ocenili stan zdrowia skarżącego.

13. W grudniu 2009 r. skarżący przeszedł operację dyskopatii lędźwiowej na poziomie L5 w klinice neurochirurgii w Szczecinie.

14. W dniu 31 grudnia 2009 r. skarżący otrzymał odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2009 r. wraz z pouczeniem o prawie do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego.

B. Przywrócenie wypłaty renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy

15. W dniu 19 stycznia 2010 r. skarżący ponownie złożył do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Zielonej Górze wniosek o przyznanie mu renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym.

16. W dniu 26 marca 2010 r., w toku postępowania prowadzonego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, komisja lekarska KRUS uznała skarżącego za okresowo niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 17 grudnia 2009 r. do 28 lutego 2011 r. Jednak w dniu 6 kwietnia 2010 r. KRUS odrzucił wniosek skarżącego o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, uznawszy, że nie spełnił on jednego z warunków przyznania tego świadczenia – mianowicie nie odprowadzał on składek na ubezpieczenie społeczne przez wymagany okres.

17. W dniu 27 kwietnia 2010 r. skarżący zaskarżył ww. decyzję do Sądu Okręgowego.

18. W dniu 24 września 2010 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim uznał odwołanie za zasadne i powołując się na art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników („ustawa z 1990 r.”) przywrócił skarżącemu prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy ze skutkiem od dnia 19 stycznia 2010 r. – czyli od dnia złożenia wniosku. Sąd Okręgowy uznał, że fakt całkowitej niezdolności skarżącego do pracy w gospodarstwie rolnym nie budził wątpliwości i został potwierdzony przez stronę pozwaną (KRUS). Ponadto, powołując się na opinię lekarską z dnia 18 czerwca 2010 r. zleconą na potrzeby postępowania sądowego, wydaną przez biegłych w zakresie chorób wewnętrznych, ortopedii, neurologii i psychiatrii, sąd stwierdził, że skarżący był całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym przez cały okres od końca marca 2008 r. – czyli od dnia zaprzestania pobierania przez niego wyżej wspomnianej renty. Biegli sądowi – spośród których co najmniej dwóch (neurolog J.W. oraz ortopeda J.B.) wydało opinię również w poprzednim postępowaniu, w wyniku którego wstrzymano skarżącemu wypłatę renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, sporządzili aktualne opinie na podstawie uprzednio udostępnionej im dokumentacji medycznej, a także na podstawie akt medycznych dotyczących operacji skarżącego przeprowadzonej w grudniu 2009 r. w klinice neurochirurgii w Szczecinie. Sąd zauważył, że biegli wskazali, nie przytaczając żadnych szczegółów, że w ramach poprzedniego postępowania nie udostępniono im kompletnej dokumentacji medycznej ani dokumentacji orzeczniczej dotyczącej skarżącego. W związku z tym opinie wydane w drugim postępowaniu zawierały wnioski odmienne od poprzednich ustaleń, mimo że stan zdrowia skarżącego nie uległ

poprawie i skarżący przez cały czas pozostawał całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. Wreszcie biegli wskazali, że całkowita niezdolność skarżącego do pracy w gospodarstwie rolnym mogła ustąpić nie wcześniej niż dnia 30 kwietnia 2011 r. W związku z tym Sąd Okręgowy przywrócił skarżącemu prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy na okres do tego dnia.

19. Skarżący zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego, żądając w szczególności przywrócenia prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy ze skutkiem od dnia 1 kwietnia 2008 r.

20. W dniu 27 stycznia 2011 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację skarżącego. Sąd uznał, że zważywszy na zakres obowiązywania zasady powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*) niemożliwe było ponowne zbadanie i ponowne ustalenie stanu zdrowia skarżącego, mimo że w prowadzonym postępowaniu biegli stwierdzili jego całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 31 marca 2008 r. Sąd przytoczył wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2003 r. (sygn. akt II UK 139/02) wydany w podobnej sprawie. Zgodnie z treścią tego wyroku opinia biegłego w zakresie, w jakim jest sprzeczna z ustaleniami prawomocnego wyroku, nie podlega ocenie sądu. Z tego względu sąd uznał, że jest związany ustaleniami poczynionymi w ramach pierwszego postępowania, zawartymi w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2009 r. (zob. par. 14 powyżej).

21. W dniu 23 lutego 2011 r. skarżącemu doręczono odpis ww. wyroku wydanego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie.

C. Roszczenie odszkodowawcze skarżącego

22. W dniu 1 sierpnia 2011 r. skarżący, powołując się na art. 417 Kodeksu cywilnego, wytoczył przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Zielonej Górze powództwo cywilne o zapłatę odszkodowania. Skarżący uznał, że należała mu się renta z tytułu niezdolności do pracy za cały okres jego niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, poczynwszy od dnia 1 kwietnia 2008 r. W związku z tym zażądał zapłaty kwoty 13 850 złotych polskich (PLN) (około 3462 euro (EUR)) za okres dwudziestu jeden miesięcy, w którym był pozbawiony świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego, oraz 1260 PLN (około 315 EUR) tytułem zwrotu kosztów badania lekarskiego potwierdzającego jego niezdolność do pracy, któremu poddał się na własny koszt.

23. W dniu 29 lutego 2012 r. Sąd Rejonowy w Sulęcinie oddalił powództwo skarżącego o zapłatę odszkodowania, stwierdzając, że nie zostały spełnione przesłanki określone w art. 417 Kodeksu cywilnego – mianowicie że działania KRUS jako przedstawiciela władzy publicznej nie miały bezprawnego charakteru. Sąd Rejonowy ustalił, że biegli lekarze

potwierdzili, iż wydając pierwszą opinię medyczną dotyczącą skarżącego, nie dysponowali kompletną dokumentacją medyczną ani dokumentacją orzeczniczą. W rezultacie ich druga opinia medyczna zawierała wnioski sprzeczne z ustaleniami poczynionymi w ramach poprzedniej oceny stanu zdrowia skarżącego. Niemniej jednak sąd uznał, że nie może nie uwzględnić prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2011 r. w zakresie oceny prawnej bądź ustaleń faktycznych poczynionych przez ten sąd, mając na względzie zasadę powagi rzeczy osądzonej przewidzianej w art. 365 Kodeksu postępowania cywilnego, która wyklucza możliwość ponownego orzekania w kwestii całkowitej niezdolności skarżącego do pracy w gospodarstwie rolnym po 31 marca 2008 r. Sąd powołał się także na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2003 r. (sygn. akt. II UK 139/02) wydany w podobnej sprawie. Sąd Rejonowy uznał zatem, że nie może brać pod uwagę opinii biegłych wydanej w drugim postępowaniu o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy wszczętym na wniosek skarżącego, w zakresie, w jakim jest ona sprzeczna z wyrokiem Sądu Apelacyjnego. Ponadto uznał, że w pierwszym postępowaniu sądy nie dopuściły się żadnych rażących błędów w wykładni ani stosowaniu odpowiednich norm prawnych, które skutkowałyby powstaniem odpowiedzialności po stronie Skarbu Państwa.

24. Skarżący wniósł apelację od wyroku wydanego w pierwszej instancji.

25. W dniu 29 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił jego apelację. Sąd Okręgowy podzielił ocenę prawną sądu pierwszej instancji, jak również stanowisko w przedmiocie braku bezprawności działań KRUS oraz poszanowania zasady pewności prawa wyrażonej jako powaga rzeczy osądzonej, oraz powołał się na ten sam wyrok Sądu Najwyższego. Ponadto sąd uznał, że skarżący nie wykazał, jakoby niedostarczenie kompletnej dokumentacji medycznej i dokumentacji orzeczniczej było skutkiem zaniedbania KRUS. Sąd Okręgowy zbadał także okoliczności sprawy w świetle art. 417² Kodeksu cywilnego, który dopuszcza przyznanie odszkodowania nawet w przypadku, gdy działanie przedstawiciela władzy publicznej było zgodne z prawem, ale pod warunkiem, że doszło do wyrządzenia szkody na osobie. Sąd odrzucił żądanie odszkodowania także na tej podstawie, uznawszy, że szkoda doznana przez skarżącego, miała charakter wyłącznie majątkowy. Z uwagi na wysokość roszczenia w postępowaniu nie przysługiwała skarga kasacyjna.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

A. Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników („ustawa z 1990 r.”)

26. Prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy regulują art. 21 i 22 ustawy z 1990 r., które w przedmiotowo istotnym czasie stanowiły:

Art. 21

„1. Renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który (...) spełnia następujące warunki:

(...)

2) jest trwale lub okresowo całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym;

(...)”.

Art. 22

„2. Prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, które ustało z powodu ustąpienia całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od dnia ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym”.

27. Jeżeli chodzi o ponowne ustalanie prawa do świadczeń z ubezpieczenia, w tym renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, art. 44 ust. 2, w związku z art. 6 ust. 6 ustawy z 1990 r., w brzmieniu obowiązującym w okresie mającym znaczenie dla sprawy, zawiera odesłanie do zasad określonych w odpowiednich przepisach ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych („ustawa z 1998 r.”).

B. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych („ustawa z 1998 r.”).

28. Art. 83a¹ ustawy z 1998 r. w okresie mającym znaczenie dla sprawy brzmiał:

„1. Prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie.

¹ W oryginale wyroku w języku angielskim omyłkowo wskazano w tym miejscu art. 114 zamiast art. 83a ustawy z 1998 r. [przyp. red.]

WYROK W SPRAWIE GROBELNY PRZECIWKO POLSCE

[...]

3. W sprawach rozstrzygniętych orzeczeniem właściwego sądu Zakład, na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1:

1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo lub określającą zobowiązanie, jeśli jest to korzystne dla zainteresowanego;

[...]”.

C. Kodeks cywilny

29. Art. 415 Kodeksu cywilnego brzmi:

„Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.”

30. W istotnym dla sprawy zakresie art. 417 § 1 Kodeksu cywilnego brzmi:

„1. Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa”.

31. W istotnym dla sprawy zakresie art. 417² § 1 Kodeksu cywilnego brzmi:

„Jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności.”

D. Kodeks postępowania cywilnego

32. Zasadę pewności prawnej wyrażoną jako powagę rzeczy osądzonej regulują art. 365 i 366 Kodeksu postępowania cywilnego, które w istotnym dla sprawy zakresie brzmią:

Art. 365

„§ 1. Orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby”.

[...]”.

Art. 366

„Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia [czyli przedmiot sporu], a ponadto tylko między tymi samymi stronami [które były stronami poprzedniego sporu]”.

33. Podstawy do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego oraz kryteria jej dopuszczalności zostały określone w art. 398¹, 398² i art. 398³ Kodeksu postępowania cywilnego, które w istotnym dla sprawy zakresie brzmią:

Art. 398¹

„§ 1. Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej”.

Art. 398²

„§ 1. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem”.

Art. 398³

„§ 1. Skargę kasacyjną strona może oprzeć na następujących podstawach:

- 1) naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
- 2) naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

§ 2. Prokurator Generalny może oprzeć skargę kasacyjną na podstawach określonych w § 1, jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, Rzecznik Praw Obywatelskich – jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, a Rzecznik Praw Dziecka – jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka.

§ 3. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.”

34. Kwestię wznowienia postępowania reguluje art. 403 Kodeksu postępowania cywilnego, który brzmi:

„§ 1. Można żądać wznowienia na tej podstawie, że:

- 1) wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym albo na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym;
- 2) wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa.

§ 2. Można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia

WYROK W SPRAWIE GROBELNY PRZECIWKO POLSCE

takich faktów lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

§ 3. (*uchylony*)

§ 4. Można żądać wznowienia, jeżeli na treść wyroku miało wpływ postanowienie niekończące postępowania w sprawie, wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, uchylone lub zmienione zgodnie z art. 416¹”.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ART. 1 PROTOKOŁU NR 1 DO KONWENCJI

35. Skarżący podnosił, że zważywszy na okoliczności sprawy, odmowa przyznania mu odszkodowania za okres dwudziestu jeden miesięcy, w którym mimo stwierdzonej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym pozostał on bez żadnej formy wsparcia ze strony państwa, stanowiła nieuzasadnione pozbawienie własności. Skarga ta wymaga zbadania w świetle art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji, który stanowi:

„Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z podstawowymi zasadami prawa międzynarodowego.

Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa państwa do stosowania takich ustaw, jakie uzna za konieczne do uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych”.

36. Rząd kwestionował ten argument.

A. Dopuszczalność

1. Dotrzymanie sześciomiesięcznego terminu

a) Stanowiska stron

37. Rząd podniósł też, że przedmiotową skargę należy uznać za niedopuszczalną, ponieważ została wniesiona po upływie sześciomiesięcznego terminu. Przytoczył sprawę *Fernie przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (dec.), skarga nr 14881/04, 5 stycznia 2006 r., w której stwierdzono niedopuszczalność skargi z powodu niedotrzymania sześciomiesięcznego terminu, bowiem po zakończeniu postępowania przed krajowym sądem apelacyjnym skarżący wniósł odwołanie do Izby Lordów, które było niedopuszczalne ze względów prawnych.

38. W związku z tym Rząd podniósł, że skarżący skorzystał ze środka prawnego, który nie miał szans powodzenia, mianowicie z roszczenia odszkodowawczego na podstawie art. 417 Kodeksu cywilnego, oraz

że ostateczne prawomocne orzeczenie istotne dla obliczenia biegu terminu do wniesienia skargi przed Trybunałem wydał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w dniu 27 stycznia 2011 r., a skarżącemu zostało ono doręczone 23 lutego 2011 r.

39. Trybunał przypomina, że art. 35 ust. 1 Konwencji przewiduje wymóg wniesienia skargi w ciągu sześciu miesięcy od dnia podjęcia ostatecznej decyzji, po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych przewidzianych prawem krajowym. Wymóg ten dotyczy wyłącznie zwykłych, skutecznych środków odwoławczych, jako że skarżący nie może przedłużać sześciomiesięcznego terminu przewidzianego w Konwencji, usiłując wnosić chybione lub nieprzemyślane skargi do organów lub instytucji, które nie mają władzy lub uprawnień, by móc skutecznie zadośćuczynić żądaniu przedmiotowej skargi (zob. *Fernie, op. cit.*).

40. W treści uwag z dnia 6 lipca 2015 r. skarżący zwrócił się do Trybunału o uznanie sprawy za dopuszczalną, nawet przyjąwszy niedotrzymanie sześciomiesięcznego terminu.

b) Ocena Trybunału

41. Trybunał zauważa, że po zakończeniu drugiego postępowania dotyczącego prawa skarżącego do renty z tytułu niezdolności do pracy, w dniu 1 sierpnia 2011 r. skarżący wytoczył powództwo o odszkodowanie. Sady dwóch instancji oddaliły zarówno jego roszczenie, jak i apelację. Zbadały jednak przedmiot roszczenia skarżącego, a po zastosowaniu odpowiednich przepisów prawa krajowego oraz dokonaniu ich wykładni stwierdziły, że zasądzenie odszkodowania jest niemożliwe, ponieważ działania przedstawicieli władz publicznych nie były bezprawne (zob. par. 23 powyżej). Ponadto sąd drugiej instancji zbadał dodatkowo roszczenie skarżącego w świetle art. 417² Kodeksu cywilnego w celu stwierdzenia, czy zasądzenie odszkodowania jest możliwe ze względów słuszności. Trybunał nie podziela zatem stanowiska Rządu, jakoby roszczenie odszkodowawcze skarżącego w sposób oczywisty nie miało szansy powodzenia.

42. Niniejsza sprawa nie jest podobna do sprawy przytoczonej przez Rząd (zob. par. 47 powyżej), w której skarżący skorzystał ze środka odwoławczego niedopuszczalnego ze względów prawnych. W niniejszej sprawie skarżący wszczął nowe postępowanie w celu dochodzenia odszkodowania od państwa. Trybunał jest zdania, że skarżący nie powinien ponosić negatywnych skutków tego, że próbował znaleźć rozwiązanie prawne na poziomie prawa krajowego poprzez dostępne środki prawne, które nie wykluczały możliwości powodzenia. Trybunał uznał już, że skorzystanie z krajowych środków prawnych nie powinno przemawiać na niekorzyść skarżących, jeśli nie działali ani w sposób nierozsądny, ani sprzecznie z literą prawa krajowego (zob. *Zdravka Kušić i Inni*

przeciwko Chorwacji (dec.), skarga nr 71667/17, 10 grudnia 2019 r., §§ 86–87).

43. Mając na względzie powyższe rozważania, Trybunał uznaje, że ostateczną skuteczną decyzją krajową do celów obliczenia biegu sześciomiesięcznego terminu był wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 29 czerwca 2012 r. W związku z powyższym skarga nie została wniesiona po terminie.

2. Wyczerpanie krajowych środków odwoławczych

a) Stanowiska stron

44. Rząd podniósł, że skarżący nie wyczerpał wszystkich środków odwoławczych przewidzianych prawem krajowym, jako że nie wniósł on skargi kasacyjnej od wyroków wydanych w dniach 26 listopada 2009 r. oraz 27 stycznia 2011 r. przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie.

45. Wyraził stanowisko, że taki środek odwoławczy mógł okazać się skuteczny oraz był dostępny, zgodnie z wymogami określonymi w orzecznictwie Trybunału, zaznaczając w pierwszej kolejności, że wniesienie skargi kasacyjnej zależało wyłącznie od woli skarżącego i nie było zależne od uznania jakiegokolwiek organu. Rząd odniósł się do stanowiska Trybunału w sprawie *Immobiliare Saffi przeciwko Włochom* [WI], skarga nr 22774/93, ETPC 1999-V, § 42, w której Trybunał oddalił zastrzeżenie wstępne włoskiego rządu, jakoby spółka skarżąca nie wyczerpała krajowych środków odwoławczych. Rząd stwierdził też, że skarga kasacyjna nie stanowiła „nadzwyczajnej procedury w rozumieniu przyjętym w orzecznictwie Trybunału”. Rząd powołał się na sprawy *Çinar przeciwko Turcji* (dec.), skarga nr 28602/95, 13 listopada 2013 r., *Prystavska przeciwko Ukrainie* (dec.), skarga nr 21287/02, 17 grudnia 2002 r., *Horvat przeciwko Chorwacji*, skarga nr 51585/99, ETPC 2001-VIII oraz *Hartman przeciwko Republice Czeskiej*, skarga nr 53341/99, ETPC 2003-VIII. Na poparcie swojego twierdzenia dotyczącego skuteczności skargi kasacyjnej w sprawach dotyczących rent z tytułu niezdolności do pracy Rząd przytoczył wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r. (sygn. akt III UK 71/08) i uznał, że ewentualne wątpliwości ze strony skarżącego, który wiedział o istnieniu skargi kasacyjnej, nie zwalniały go z obowiązku wyczerpania krajowych środków odwoławczych; Rząd odwołał się przy tym do spraw *Epözdemir przeciwko Turcji* (dec.), skarga nr 57039/00, 31 stycznia 2002 r. oraz *Pellegriti przeciwko Włochom* (dec.), skarga nr 77363/01, 26 maja 2005 r.).

46. Ponadto Rząd stwierdził, że skarżący powinien był wytoczyć powództwo o odszkodowanie przeciwko biegłym na podstawie art. 415 Kodeksu cywilnego.

47. Co więcej, komunikując sprawę, Trybunał zapytał strony, czy wnioski o wznowienie postępowania z powodu nowej oceny stanu

zdrowia skarżącego można uznać za skuteczny środek odwoławczy w niniejszej sprawie. W związku z tym Rząd oświadczył, że nowa ocena stanu zdrowia skarżącego została sporządzona zasadniczo na podstawie tego samego materiału dowodowego co poprzednia ocena, i nie stanowi ona „nowych okoliczności faktycznych”, które uzasadniałyby wznowienie postępowania na podstawie art. 403 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Jednocześnie Rząd nie przedstawił żadnych uwag odnoszących się do zastosowania art. 83a² ustawy z 1998 r. w niniejszej sprawie.

48. Skarżący nie przedstawił żadnych uwag w przedmiocie niewyczerpania krajowych środków odwoławczych ani wznowienia postępowania.

b) Ocena Trybunału

49. Na wstępie Trybunał przypomina, że jedyne środki odwoławcze, których wyczerpania wymaga art. 35 Konwencji, to środki odnoszące się do zarzucanych naruszeń, które są jednocześnie dostępne i wystarczające. Istnienie takich środków odwoławczych powinno być dostatecznie pewne nie tylko w teorii, ale również i w praktyce, gdyż bez tego nie będą one w wymagany sposób dostępne ani skuteczne (zob. m.in. *Akdivar i Inni przeciwko Turcji* [WI], skarga nr 21893/93, ETPC 1996-IV, § 65, oraz *Pellegriti* (op. cit.).

50. Ponadto Trybunał zauważa, że podczas oceny dostępności i skuteczności środka odwoławczego należy wziąć pod uwagę konkretne okoliczności każdej sprawy. W niniejszej sprawie po zakończeniu postępowania w dniu 27 stycznia 2011 r. skarżący wytoczył powództwo o odszkodowanie przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Zielonej Górze (zob. par. 22 powyżej). Jak zostało stwierdzone powyżej przez Trybunał, postępowanie to nie było pozbawione szansy powodzenia; zbadany został przedmiot roszczenia skarżącego o odszkodowanie (zob. par. 41 powyżej).

51. Trybunał przywołuje swoje orzecznictwo, zgodnie z którym jeśli dostępny jest więcej niż jeden potencjalnie skuteczny środek odwoławczy, to wymaga się, by skarżący skorzystał z jednego z nich (*Moreira Barbosa przeciwko Portugalii* (dec.), skarga nr 65681/01, ETPC 2004-V (fragmenty); *Aquilina przeciwko Malcie* [WI], skarga nr 25642/94, § 39, ETPC 1999-III). W przypadku próby skorzystania z jednego środka odwoławczego nie jest wymagane skorzystanie z innego środka odwoławczego, który służy zasadniczo temu samemu celowi (*Kozacioğlu przeciwko Turcji* [WI], skarga nr 2334/03, §§ 40 i nast., 19 lutego 2009 r.; *Micallef przeciwko Malcie* [WI], skarga nr 17056/06, § 58, ETPC 2009;

² W oryginale wyroku w języku angielskim omyłkowo wskazano w tym miejscu art. 114 zamiast art. 83a ustawy z 1998 r. [przyp. red.]

Nicolae Virgiliu Tănase przeciwko Rumunii [WI], skarga nr 41720/13, § 177, 25 czerwca 2019 r.). Trybunał uważa, że wystąpienie z roszczeniem odszkodowawczym przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Zielonej Górze było równoznaczne z wyczerpaniem krajowego środka odwoławczego, który dawał władzy publicznej możliwość zapobieżenia zarzucanym naruszeniom Konwencji lub ich naprawienia na poziomie krajowym. W związku z powyższym należy oddalić zarzuty Rządu dotyczące niedopuszczalności.

3. Decyzja ws. dopuszczalności

52. Trybunał uznaje, że skarżący dotrzymał sześciomiesięcznego terminu oraz wyczerpał skuteczne krajowe środki odwoławcze, które były dlań dostępne. Ponadto Trybunał uznaje, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. a Konwencji oraz że nie jest niedopuszczalna na żadnej innej podstawie. Tym samym należy uznać ją za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. Stanowiska stron

a) Skarżący

53. Skarżący zarzucił, że odmowa przyznania mu odszkodowania za okres dwudziestu jeden miesięcy, w którym mimo stwierdzonej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym pozostawał bez żadnego wsparcia finansowego ze strony państwa – naruszyła prawa przysługujące mu na podstawie Konwencji.

b) Rząd

54. Rząd podniósł, że odmowa przyznania odszkodowania skarżącemu nie stanowiła nieproporcjonalnej ingerencji w jego prawo własności z naruszeniem art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji. Zdaniem Rządu skarżący skorzystał ze środka prawnego, który nie miał szans powodzenia, ponieważ KRUS nie popełnił żadnego deliktu (czynu niedozwolonego) na szkodę skarżącego, a jego działania nie były niezgodne z prawem. Rząd uznał zatem, że oddalenie roszczenia skarżącego przez sądy krajowe, które prawidłowo zastosowały odpowiednie przepisy prawa krajowego, nie mogło być równoznaczne z ingerencją w prawo własności skarżącego.

2. Ocena Trybunału

a) Ogólne zasady

55. Trybunał zwraca uwagę, że art. 1 Protokołu nr 1 składa się z trzech odrębnych zasad: pierwsza zasada zawarta w pierwszym zdaniu pierwszego

akapitu ma charakter ogólny i wyraża normę poszanowania mienia; druga zasada zawarta w drugim zdaniu pierwszego akapitu odnosi się do pozbawienia własności i zastrzega warunki takiego pozbawienia własności; trzecia zasada wyrażona w drugim akapicie uznaje prawo układających się państw do regulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zapewnienia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych. Zasady te nie są jednak „odrębne” w znaczeniu braku powiązania między nimi. Druga i trzecia zasada dotyczą szczególnych przypadków ingerencji w poszanowanie mienia, a zatem należy je interpretować w świetle ogólnej zasady wyrażonej w zasadzie pierwszej (zob. między innymi *AGOSI przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, z dnia 24 października 1986 r., § 48, Seria A nr 108 oraz *Centro Europa 7 S.r.l. i Di Stefano przeciwko Włochom* [WI], skarga nr 38433/09, § 185, ETPC 2012).

56. Trybunał powtarza, że zasady, które znajdują ogólne zastosowanie w sprawach wniesionych na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji, są odpowiednio istotne, gdy chodzi o świadczenia socjalne i z ubezpieczeń społecznych. W szczególności art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji nie tworzy prawa do nabywania własności. Przepis ten nie ogranicza wolności układających się państw do podjęcia decyzji, czy w danym kraju powinien być wprowadzony system ubezpieczeń społecznych lub jakie przyznawać rodzaje i wysokości świadczeń w ramach danego systemu ubezpieczeń społecznych. Jeżeli jednak w układającym się państwie obowiązują uregulowania prawne przewidujące wypłatę z tytułu prawa do świadczenia – czy to uzależnione od wcześniejszego wpłacania składek, czy też nie – uznaje się, że takie przepisy generują mienie objęte zakresem art. 1 w stosunku do osób spełniających wymogi przewidziane w tych przepisach (zob. *Stec i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (dec.) [WI], skarga nr 65731/01 i 65900/01, § 54, ETPC 2005-X).

57. W nowoczesnym, demokratycznym państwie wiele osób utrzymuje się ze środków pochodzących ze świadczeń socjalnych oraz z ubezpieczeń społecznych w całym okresie swojego życia lub jego części. W wielu krajowych systemach prawnych uznaje się, że takie osoby wymagają określonego poziomu pewności i bezpieczeństwa, oraz gwarantuje się – jako prawo – wypłatę świadczeń, przy zastrzeżeniu spełnienia kryteriów kwalifikujących do takich świadczeń. Jeżeli danej osobie przysługuje na gruncie prawa krajowego możliwe do stwierdzenia prawo do świadczenia socjalnego, to znaczenie takiego interesu należy również zaznaczyć, uznając zastosowanie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (zob. m.in. *Stec i Inni*, *op. cit.*, § 51).

58. Sam fakt, iż prawo majątkowe może być w pewnych okolicznościach uchylone, nie pozbawia go przymiotu „mienia” w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (*Beyeler przeciwko Włochom* [WI], skarga

nr 33202/96, § 105, ETPC 2000-I oraz *Moskal przeciwko Polsce*, skarga nr 10373/05, § 40, 15 września 2009 r.)

Z drugiej strony, jeżeli uprawnienie do świadczenia ekonomicznego jest obwarowane warunkiem, to roszczenie warunkowe, które wygasa na skutek nieziszczenia się takiego warunku, nie może być uznawane za składnik „mienia” w rozumieniu art. 1 protokołu nr 1 (zob. *Hans Adam II, książę Liechtensteinu przeciwko Niemcom* [WI], skarga nr 42527/98, §§ 82–83, ETPC 2001-VIII oraz *Rasmussen przeciwko Polsce*, skarga nr 38886/05, § 71, 28 kwietnia 2009 r.)

59. Ponadto Trybunał powtarza, że pierwszym i najważniejszym wymogiem art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji jest to, że każda ingerencja władzy publicznej w poszanowanie mienia powinna być zgodna z prawem: w zdaniu drugim akapitu pierwszego dopuszcza się pozbawienie własności jedynie „na warunkach przewidzianych przez ustawę”, a w akapicie drugim uznaje się prawo państwa do regulowania sposobu korzystania z własności poprzez wydawanie „ustaw” (zob. *Były król Grecji i Inni przeciwko Grecji* [WI], skarga nr 25701/94, §§ 79 i 82, ETPC 2000-XII).

60. Art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji wymaga również, aby pozbawienie własności dopuszczone w zdaniu drugim tego artykułu nastąpiło w interesie publicznym oraz realizowało uprawniony cel za pomocą środków racjonalnie uznawanych za proporcjonalne do celu, który ma zostać osiągnięty (zob. m.in. *Jahn i Inni przeciwko Niemcom* [WI], skarga nr 46720/99, 72203/01 i 72552/01, §§ 81–94, ETPC 2005).

61. Ponadto zgodnie z zasadą „dobrego rządzenia”, jeżeli w grę wchodzi interes ogólny, to na władzy publicznej spoczywa obowiązek działania we właściwym czasie, w odpowiedni sposób oraz z zachowaniem najwyższej spójności (zob. *Beyeler, op. cit.*, § 120 oraz *Megadat.com S.r.l. przeciwko Mołdawii*, skarga nr 21151/04, § 72, 8 kwietnia 2008 r.)

62. Wreszcie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji wymaga zachowania sprawiedliwej równowagi między wymogami interesu powszechnego a wymogami ochrony praw podstawowych jednostki, tak aby na skarżącego nie zostało nałożone nieproporcjonalne obciążenie (zob. m.in. *Jahn i Inni* [WI], *op. cit.*, § 93). W szczególności wymagana „sprawiedliwa równowaga” nie zostanie zaprowadzona, jeżeli na danej osobie spoczywa jednostkowe, nadmierne obciążenie (*Sporrong i Lönnroth przeciwko Szwecji*, 23 września 1982 r., §§ 69–74, Seria A nr 52 oraz *Brumărescu przeciwko Rumunii* [WI], *op. cit.*, § 78). Mimo marginesu oceny przyznanego państwu, Trybunał – wykonując swoje uprawnienia kontrolne – musi określić, czy wymagana równowaga została utrzymana w sposób zgodny z prawem skarżącego do własności (zob. *Rosiński przeciwko Polsce*, skarga nr 17373/02, § 78, 17 lipca 2007 r.). Dążenie do osiągnięcia tej równowagi jest wpisane w strukturę całego art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji, w tym w zdanie drugie, które należy interpretować w świetle ogólnej zasady wyrażonej w zdaniu pierwszym. W szczególności powinien

istnieć racjonalny stosunek proporcjonalności między zaangażowanymi środkami oraz celem realizowanym przez każde działanie pozbawiające osobę jej własności (zob. *Pressos Compania Naviera S.A. i Inni przeciwko Belgii*, 20 listopada 1995 r., § 38, Seria A nr 332 oraz *Były król Grecji i Inni, op. cit.*, § 89). Stąd też równowaga między wymogami interesu powszechnego społeczności a wymogami praw podstawowych jest zaburzona, jeśli dana osoba zmuszona jest ponosić „nieproporcjonalne obciążenie” (zob. m.in. *The Holy Monasteries przeciwko Grecji*, 9 grudnia 1994 r., §§ 70–71, Seria A nr 301-A).

b) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

(i) Zakres materialny zastosowania art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji

63. Trybunał odnotowuje, że w 1994 r. skarżącemu przyznano rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy, którą pobierał on do 31 marca 2008 r. Nie ulega wątpliwości, że skarżący był niezdolny do pracy w okresie od 1 kwietnia 2008 r. do 19 stycznia 2010 r. oraz że spełniał wszystkie przesłanki uprawniające do pobierania renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w tym okresie. Kwestią sporną natomiast jest to, czy powinien otrzymać odszkodowanie za wstrzymanie wypłaty renty w tym okresie. Skoro zatem zgodnie z przepisami prawa krajowego skarżącemu przysługiwało prawo do pobierania renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, prawo to wchodzi w zakres materialny zastosowania art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

(ii) Proporcjonalność ingerencji w mienie skarżącego

64. Trybunał jest zdania, że u podstaw sporu leży kwestia, czy sytuacja skarżącego doprowadziła do bezprawnej i nieproporcjonalnej ingerencji w jego prawo własności, co wymaga zbadania.

65. Trybunał podkreśla fakt, że skarżący, pomimo stwierdzonej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, pozostawał przez dwadzieścia jeden miesięcy bez żadnego wsparcia finansowego ze strony państwa i odmówiono mu zadośćuczynienia. Trybunał stwierdza zatem, że fakt pozbawienia skarżącego prawa do pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy bez żadnej możliwości uzyskania materialnego odszkodowania stanowi ingerencję w jego prawa na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

66. Jeżeli zaś chodzi o to, czy ingerencja była zgodna z prawem i służyła uprawnionemu celowi, Trybunał jest skłonny uznać, że zasada pewności prawa wyrażona jako powaga rzeczy osądzonej może w ogólnym ujęciu stanowić uprawniony cel – czyli może być „w interesie publicznym” w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji. Jednakowoż – mimo iż Rząd nie przedstawił żadnych konkretnych uwag w tym zakresie – Trybunał nie uważa na konieczne szczegółowego zbadania tych kwestii w świetle

okoliczności niniejszej sprawy, ponieważ ingerencja w prawo własności skarżącego była oczywiście nieproporcjonalna (zob. par. 67–71 poniżej).

67. Po pierwsze, Trybunał jest zdania, że na skarżącego nałożono nadmierne obciążenie z uwagi na fakt, że wskutek nieprawidłowej oceny jego stanu zdrowia przez biegłych lekarzy KRUS całkowicie utracił on rentę z tytułu niezdolności do pracy, pomimo że wciąż pozostawał całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym.

Zatem bez względu na cel realizowany w interesie powszechnym trudno jest zaakceptować fakt, że organy władzy przerzuciły na skarżącego skutki błędu, który można było im przypisać.

68. Po drugie, jak stwierdzono powyżej (zob. par. 61), w kontekście prawa własności należy położyć szczególny nacisk na zasadę dobrego rządzenia. Wymaga się, by władza publiczna działała z najwyższą spójnością, w szczególności zajmując się sprawami kluczowej wagi dla jednostek, jak np. świadczenia socjalne i z ubezpieczeń społecznych oraz inne prawa własności. W niniejszej sprawie Trybunał zauważa, że władze krajowe, w tym sądy krajowe, w toku postępowania odszkodowawczego nie wywiązały się ze swego obowiązku działania w odpowiednim czasie, we właściwy sposób oraz z najwyższą konsekwencją, skoro nie zdołały naprawić błędu, który bez wątpienia należy przypisać KRUS.

69. W związku z tym należy zauważyć, że zasada pewności prawa, jakkolwiek niezaprzeczalnie ważna w każdym systemie prawnym, nie jest wartością bezwzględną. Trybunał uważa, że w niniejszej sprawie istniały odpowiednie i dostateczne powody, by odstąpić od tej zasady w celu zapewnienia poszanowania sprawiedliwości społecznej i uczciwości.

70. Trybunał nie upiera się przy tym, by odstąpienie od zasady powagi rzeczy osądzonej w celu przyznania zadośćuczynienia skarżącemu miało być jedynym środkiem służącym zdjęciu przez władze krajowe nieproporcjonalnego obciążenia spoczywającego na skarżącym. Uznaje jednak, że władze krajowe powinny były zapewnić mu rozwiązanie prawne umożliwiające uzyskanie odszkodowania od KRUS, ponieważ to KRUS powinien ponieść konsekwencje błędu popełnionego przez swoich biegłych.

71. Powyższe względy są wystarczające, aby Trybunał mógł stwierdzić, że zarzucana ingerencja w prawo własności skarżącego była nieproporcjonalna.

(iii) Podsumowanie

72. Tym samym doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

73. Art. 41 Konwencji stanowi:

WYROK W SPRAWIE GROBELNY PRZECIWKO POLSCE

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

74. Skarżący domagał się kwoty 13 850 PLN – czyli około 3460 EUR tytułem odszkodowania za szkodę majątkową. Kwota ta odpowiada sumie wstrzymanych wypłat renty z tytułu niezdolności do pracy w okresie od 1 kwietnia 2008 r. do 18 stycznia 2010 r.

Skarżący domagał się również kwoty 10 000 PLN – czyli około 2500 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

75. Pozwany Rząd nie zgłosił żadnych uwag w tym zakresie.

76. Trybunał stwierdza, że w związku ze stwierdzeniem naruszenia skarżącemu odmówiono wypłaty odszkodowania za wstrzymane wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy w okresie od 1 kwietnia 2008 r. do 18 stycznia 2010 r. Zasądza zatem na rzecz skarżącego całą żadaną kwotę – czyli 3460 EUR z tytułu szkody majątkowej.

77. Trybunał musi także uwzględnić fakt, że skarżący niewątpliwie poniósł szkodę niemajątkową. Dokonawszy oceny na zasadach słuszności zgodnie z wymogiem zawartym w art. 41 Konwencji, Trybunał zasądza na rzecz skarżącego całą żadaną kwotę – czyli 2500 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

B. Koszty i wydatki

78. Skarżący nie zgłosił żadnego roszczenia z tytułu kosztów i wydatków.

C. Odsetki za zwłokę

79. Trybunał za słuszne uznaje wyznaczenie wysokości odsetek za zwłokę na podstawie marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *uznaje*, że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji;
3. *orzeka*
 - (a) że pozwane państwo winno, w terminie trzech miesięcy od daty, w której niniejszy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2

WYROK W SPRAWIE GROBELNY PRZECIWKO POLSCE

Konwencji, uiścić na rzecz skarżącego następujące kwoty, przeliczone na złote polskie (PLN) według kursu obowiązującego w dniu płatności, powiększone o należne podatki:

- (i) 3460 EUR (trzy tysiące czterysta sześćdziesiąt euro) z tytułu szkody majątkowej oraz
- (ii) 2500 EUR (dwa tysiące pięćset euro) z tytułu szkody niemajątkowej; oraz
- (b) że od upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do momentu uregulowania należności, należne będą odsetki zwykłe od określonych powyżej kwot, naliczone według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 5 marca 2020 r., zgodnie z Regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Abel Campos
Kancierz

Ksenija Turković
Przewodnicząca